

DE **SOCIAL** TEACHER

LARS MATTHYS
MET MEDEWERKING VAN TIM VAN LIER

De
SOCIAL
teacher

RECEPTEN VOOR SOCIALE MEDIA
IN JE KLAS

COLOFON

EERSTE DRUK: 2016

GEPUBLICEERD DOOR:

Uitgeverij Acco, Blijde Inkomststraat 22, 3000 Leuven (België)

E-mail: uitgeverij@acco.be - Website : www.uitgeverijacco.be

VOOR NEDERLAND:

- Uitlevering: Centraal Boekhuis bv, Culemborg
- Correspondentie: Acco Nederland, Westvlietweg 67 F,
2495 AA Den Haag

COVER & LAY-OUT: Frisco bvba (www.frisco.be)

© 2016 by Acco (Academische Coöperatieve Vennootschap cvba),
Leuven (België)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means without permission in writing from the publisher.

D/2016/0543/14

NUR 846

ISBN 978-94-6292-565-6

INHOUD

INLEIDING 7

- *Waarom sociale media in het onderwijs?* 10
- *Revolutionaire vernieuwing of tijdelijke hype?* 11
- *Een woordje over de kapstok: VIER FUNCTIES VAN SOCIALE MEDIA* 13

TOOLS 15

- *Check in en check out* 17
- *Creatief samenvatten met Storify* 20
- *De Kracht van video* 23
- *Flip je klas met video* 34
- *Een inspiratiecollage maken* 40
- *Je eigen e-book maken* 43
- *Feedback geven 3.0* 46
- *Groepswerk van iedereen* 49
- *Grote inspiratiemijnen aanboren* 51
- *De tweets van Isaac Newton* 56
- *Je digitale bewaarmap* 59
- *Je eigen stripverhaal* 62
- *Nooit te jong om je carrière voor te bereiden* 64
- *Sportieve creativiteit* 68
- *Surf eens door je lichaam* 70
- *De buitenwereld in de klas* 73

• Taal oefenen zonder grenzen	76
• Een digitale krant maken	79
• De Prezi-schatkamer	83
• Het online groepsgevoel	86
• De Powerpoint-goudmijn	90
• Journalist van hun eigen leerproces	92
• Digitale quiz- en drillkaartjes	95
• Je eigen website in een handomdraai	99
• Organiseer klaspeilingen	103
• Publiceer online	107
• Zelf digitale beelden bewerken	110

LEXICON

113

INLEIDING

Inleiding

Een eyeopener, ken je dat? Een zin, een actie, een inzicht dat je plots overvalt en niet een, maar een hele kerstboom aan lichtjes doet branden. Het moet 2010 geweest zijn toen ik bij het doelloos zappen op tv plots door zo een eyeopener werd overvallen. Canvas zond een TED-conferentie uit en ik zag hoe professor Ken Robinson een volle zaal toesprak. Ik was aan het scherm gekluisterd. Pas achteraf ontdekte ik de titel van de lezing: “How schools kill creativity”. Ik werkte op dat moment al een handvol jaren als leraar en ik voelde me aangesproken.

Het zou nog maanden duren voor ik ontdekte dat ook Tim diezelfde presentatie had gezien en er minstens even hard door bewogen was als ik. Zo ontstond het idee om ‘iets’ te doen. Dat iets werden nascholingen voor leerkrachten, gevolgd door lezingen voor leerlingen en het organiseren van studiedagen. We zijn nu vijf jaar verder en de lezing van Robinson heeft ook impliciet geleid tot dit boek. Niet dat dit boek het volledige antwoord is op het probleem dat Robinson in zijn presentaties aankaart, maar het is volgens ons wel een stap in de goede richting.

Dit boek is heel eenvoudig opgebouwd. Tim en ik onderscheiden vier functies van sociale media (waarover later meer). We hebben deze vier functies gebruikt als kapstok om de verschillende hoofdstukken in dit boek aan op te hangen. Bovendien legt dit boek niet de nadruk op de verschillende tools die gebruikt worden, maar wel op hun didactische toepassingen. Uiteindelijk is het van weinig belang welke tool je gebruikt, zolang je er maar het gewenste resultaat mee bereikt. Dat je met Paper.li en Scoop.it een digitale krant kunt maken, is leuk om te weten, maar het is nog veel interessanter om te lezen hoe je een digitale krant in je lessen kunt gebruiken.

Bedenk ook dat sociale media en digitale tools in het onderwijs, een beetje zijn als werken in een patisserie. In het begin kun je niet stoppen met jezelf vol te proppen met al dat lekkers, maar na een tijdje wil je ook wel weer iets gewoons eten. Leerlingen vinden veel van de zaken die in dit boek besproken worden leuk en uitdagend, maar overdrijf ermee en ze zullen er snel genoeg van hebben. Ons advies is daarom: selecteer een beperkt aantal hoofdstukken die jou wel boeiend lijken en ga daar mee aan de slag. Valt dat mee, dan kun je daarna iets anders uitproberen. Is jouw eerste poging om sociale media in je lessen te integreren een tegenvaller, dan is dat nog geen reden tot paniek. De eerste keer dat ik sociale media integreerde, was door middel van een Twitterdiscussie. Studenten konden via Twitter discussiëren over een bepaald onderwerp. Dat was een flop die zijn gelijke niet kende. Laat je op zo een moment niet

afschrikken. Analyseer wat fout is gegaan, bedenk hoe je dat kunt verbeteren en probeer het gewoon opnieuw. Had ik het na die eerste Twitterdiscussie meteen voor bekeken gehouden, dan zou mijn lesgeven nu heel wat minder boeiend zijn.

Waarom sociale media in het onderwijs

Onze samenleving lijkt op de trein uit de film *Unstoppable*. Hij dendert maar voort op de rails van vooruitgang. Zelfstandigenorganisaties roepen hun leden op veel meer in te zetten op online media om de concurrentie van online retailers te bekampen. Politici, topsporters en bekende figuren verzamelen miljoenen volgers op hun socialemediakanalen. Het biedt hen een onbetaalbaar rechtstreeks contact met hun publiek. Datzelfde publiek gebruikt sociale media om meer en meer invloed uit te oefenen op bijvoorbeeld de politiek, het milieu en de samenleving in zijn geheel. Nieuwslezers roepen mensen op om mee te twitteren over het nieuws van de dag. Het publiek kan eindelijk echt luidop spreken en gehoord worden. Overheden, bedrijven en organisaties hebben dit begrepen en spelen hier hoe langer hoe meer op in. Het onderwijs kan niet achterblijven. Je kunt je proberen verzetten tegen deze vooruitgang en het risico lopen dat je op een bepaald moment voorbijgestreefd bent. Een eenzame reiziger op een verlaten perron, terwijl de trein in de verte alsmaar kleiner wordt. Of je kunt deze verandering omarmen en er proberen je voordeel mee te doen. Ik kies ervoor om niet te blijven vasthouden aan het verleden en mee te reizen op weg naar de toekomst. Het feit dat je dit boek ter hand hebt genomen, bewijst allicht dat je er ook zo over denkt.

Uiteindelijk is het onze taak als leerkracht om leerlingen voor te bereiden op later. Hoe dat later er precies zal uitzien, zal voor elke leerling anders zijn, maar bepaalde maatschappelijke tendenzen zullen het pad van bijna al onze leerlingen en studenten kruisen. Een toegenomen interactiviteit is er daar ontegensprekelijk een van. Werkgevers verwachten vandaag de dag meer van hun werknemers dan alleen maar het uitvoeren van opgelegde taken. Er wordt van werknemers nu al verwacht dat zij toegewijd zijn aan hun bedrijf, dat ze creatief meedenken en meer dan ooit samenwerken met anderen zowel binnen als buiten de eigen organisatie. Bedrijven en organisaties zijn geëvolueerd van one-way communicatie naar tweerichtingsver-

keer. De klant heeft een heel arsenaal aan online middelen ter beschikking om zijn (on)genoegen te laten blijken. Bedrijven en organisaties verwachten meer en meer dat hun werknemers daar op inspelen. Binnen het onderwijs kunnen we deze trend niet negeren. We moeten er op inspelen en ons afvragen hoe we leerlingen en studenten het best kunnen voorbereiden op deze nieuwe tendenzen.

Een manier is het integreren van sociale media en digitale tools in ons lesgeven. Ik ben ervan overtuigd dat wat leeft in de samenleving ook moet leven binnen de schoolmuren. Dat je via sociale media een connectie maakt met de leefwereld van jongeren, is alleen maar een leuke surplus. Stel in je klas maar eens de vraag wie welke sociale media gebruikt. Je zult versteld staan. Zeker in het middelbaar onderwijs behoren sociale media tot het dagdagelijkse leven van bijna alle leerlingen. Hier geen gebruik van maken is (leer)kansen missen.

Revolutionaire vernieuwing of tijdelijke hype

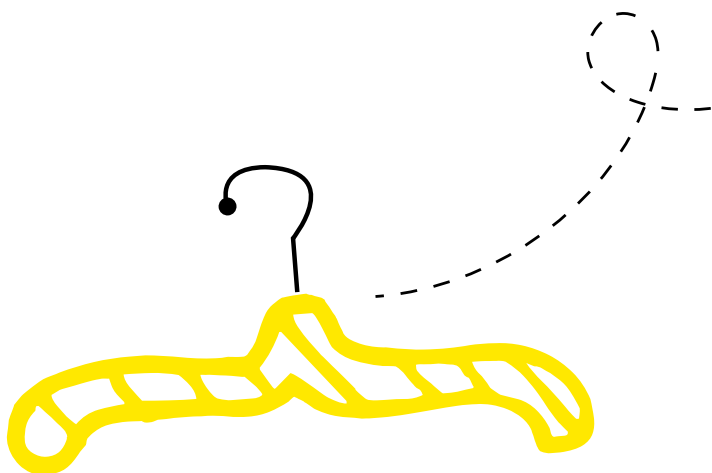
Voor we enthousiast op sociale media springen en ons lesgeven aanpassen aan deze nieuwe hulpmiddelen, moeten we ons misschien eerst de vraag stellen of het fenomeen van sociale media niet gewoon een gril van het moment is. Heeft het wel zin om onze lessen aan te passen in functie van deze tools als die binnen enkele jaren misschien alweer verdwenen zijn? Niemand heeft een glazen bol en kan voorspellen hoe Facebook er binnen vijf jaar zal uitzien, laat staan voorspellen of het überhaupt nog zal bestaan. Twitter is vandaag het snelle nieuwskanaal bij uitstek, maar wie zegt dat het bedrijf binnen enkele jaren nog wel een rol van betekenis speelt? Denk maar aan MySpace en Netlog. Nog niet zo lang geleden waren zij koning in het land van sociale netwerken, tot nieuwkomer Facebook hen van de kaart veegde.

Wat we de voorbije jaren wel al hebben kunnen vaststellen, is dat individuele sociale media bijna van de ene dag op de andere kunnen verdwijnen, maar dat het fenomeen in zijn geheel niet direct met uitsterven wordt bedreigd. Voorlopig is het zo dat een bepaald sociaal medium alleen verdwijnt als het wordt afgetroefd door een innovatieve of populairdere nieuwkomer. Het lijkt er dus op dat sociale media als fenomeen niet

snel zullen verdwijnen. De voorbeelden van MySpace en Netlog tonen wel aan dat er geen garanties zijn voor individuele bedrijven. Het kan geen kwaad daar even bij stil te staan. Je zult maar al je lessen hebben aangepast in functie van een bepaald sociaal medium en die tool plots zien verdwijnen.

Om terug te komen op de vraagstelling in de eerste paragraaf: in feite is deze vraagstelling verkeerd. We moeten ons lesgeven niet aanpassen aan de nieuwe hulpmiddelen. Sociale media zouden zich moeten inpassen binnen het lesgeven. We moeten oppassen voor technologisch determinisme. Het is niet omdat sociale media hip zijn dat we ze dan ook maar moeten invoeren in de klas. De rol van sociale media binnen het onderwijs mag enkel ondersteunend zijn. We zouden sociale media enkel mogen hanteren als ze ons lesgeven verbeteren. Digitale hulpmiddelen aanwenden omdat ze nu eenmaal voorhanden zijn, is niet de juiste weg. Een smartboard moet je ook niet gebruiken omdat het er plots gewoon is en de wereld nu eenmaal massaal de digitale weg is ingeslagen. Een smartboard moet je gebruiken omdat het je nieuwe mogelijkheden biedt of omdat het je lesgeven verrijkt. We mogen niet in de val trappen die de technologie voor ons uitspant. Technologie kan alleen zijn plaats hebben binnen de schoolmuren als die ook daadwerkelijk een meerwaarde biedt.

Wij zijn ervan overtuigd dat sociale media wel degelijk een meerwaarde bieden binnen het onderwijs, op voorwaarde dat je ze goed gebruikt en dat je ook de beperkingen ervan durft inzien. Sociale media zijn zeker geen revolutionaire omwenteling waar ons onderwijs al decennialang naar snakte. Ze zijn een welgekomen aanvulling op het arsenaal aan middelen dat de leerkracht ter beschikking heeft. Dit boek laat je zien hoe je daar je voordeel mee kunt doen, maar de basis van een goede les is en blijft de leerkracht.

Een woordje over de kapstok:

VIER FUNCTIES VAN SOCIALE MEDIA

Volgens Wikipedia zijn sociale media 'een verzamelbegrip voor online platformen waar de gebruikers, zonder of met minimale tussenkomst van een professionele redactie, de inhoud verzorgen. De hoofdkenmerken zijn interactie en dialoog tussen de gebruikers'.¹ Je zult merken dat in dit boek ook tools en platformen aangehaald worden die misschien niet of niet helemaal aan deze definitie voldoen. Veel belangrijker dan een definitie zijn immers de verschillende functies die een bepaald platform binnen het onderwijs kan vervullen. Het is dus best mogelijk dat een bepaald platform strikt gezien niet echt een sociaal medium is, maar dat we het toch in dit boek hebben opgenomen, omdat het wel een of meerdere functies kan vervullen. De hoofdstukken in dit boek zijn ondergebracht bij een van de vier functies.

Wij onderscheiden vier belangrijke functies van sociale media binnen het onderwijs:

- Een stap in de wereld
- 'Do it yourself'
- Het geheel is meer dan de delen
- Een gemotiveerde leerling is er twee waard

Een stap in de wereld houdt in dat het dankzij sociale media nooit eerder zo makkelijk was om in contact te komen met de rest van de wereld. E-mail en het Internet brachten ondertussen al bijna twee decennia geleden Marshall McLuhans idee van de wereld als 'one global village' tot leven. Sociale media hebben dat idee alleen maar versterkt. Via sociale media krijgen we meer dan ooit toegang tot mensen en niet louter tot informatie. Via Twitter, Facebook, Skype en andere kanalen kun je heel eenvoudig contacten leggen met mensen over de hele wereld. Het is tegenwoordig echt een peulschil om de buitenwereld in je klas binnen te halen.

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Sociale_media

‘Do it yourself’ wijst in deze context niet op doe-het-zelfzaken waar je boormachines en houten planken kunt kopen, maar net zoals deze winkels handige Harry’s uitnodigen om zelf klusjes uit te voeren, zo stimuleren sociale media gebruikers om zelf aan de slag te gaan. De tijd van alleen maar naar video’s kijken is voorbij. Waarom maak je niet je eigen video? Een *infographic* of een grafische poster zijn leuk, maar waarom zou je ze niet zelf maken? Lid worden van een groep op Facebook kan je nuttige informatie verschaffen, maar waarom start je niet je eigen groep? Sociale media dagen gebruikers dus uit om zelf aan de slag te gaan. Passieve consumenten worden met andere woorden uitgedaagd om actieve producenten te worden.

Het geheel is meer dan de delen toont aan dat samenwerken ontzettend gemakkelijk is geworden. Tal van online tools hebben de barrières van tijd en ruimte om samen te werken gesloopt. Toen ik vijftien jaar geleden op de schoolbanken zat, moest ik mijn ouders inschakelen om mij bij regenweer naar een klasgenoot te voeren voor een groepswerk. Vandaag de dag zou ik hen die moeite kunnen besparen. Er is een heel arsenaal van digitale hulpmiddelen voorhanden om vanaf een afstand samen te werken aan presentatie, documenten en zelfs video’s.

Een gemotiveerde leerling is er twee waard. De redenering hierbij is simpel: maak een connectie met de leefwereld van je leerlingen of studenten en hun motivatie zal stijgen. Sociale media zijn tegenwoordig onlosmakelijk verbonden met het leven van jongeren. Ze gebruiken massaal deze nieuwe tools en gebruiken ze graag. Door deze media ook in te zetten in de schoolcontext hopen we het lesgeven aantrekkelijker te maken en de motivatie bij leerlingen te verhogen.

TOOLS

Check in en check out

TO THE POINT

Wek van bij de start van de les interesse op (check in). Zorg voor een goede recapitulatie van de geziene les en krijg waardevolle feedback (check out).

* Google Formulieren (Google Forms)

OPZET

Een van mijn favoriete tools binnen Google Drive is Google Forms of, in het Nederlands, Google Formulieren. Het is een veelzijdige tool die dankzij zijn gebruiksgemak op veel creatieve manieren door leerkrachten kan ingezet worden.

Een Google Form is het ideale hulpmiddel om een zogenaamde check in of check out van je les te doen. Een check in is het moment waarop de leerlingen jouw klas binnenkomen en 'inchecken' in je les. Elke leerkracht weet wel hoe belangrijk dit moment is. Een check in hoeft niet lang te duren, maar bepaalt vaak het vervolg van jouw les. Een boeiende check in kan een katalysator zijn voor enthousiasme bij je leerlingen. Verpruts je de check in, dan zal je dat in vele gevallen niet meer kunnen rechtekken voor het einde van de les.

Een check out is bijna even belangrijk en is vooral voor jou als leerkracht een heel waardevol moment. Tijdens deze check out, traditioneel de laatste minuten van een les, zou je als leerkracht moeten achterhalen wat en hoeveel jouw leerlingen van de les hebben opgestoken. Ik weet dat zo een check out vaak moet sneuvelen onder tijdsdruk, maar een les afsluiten met een recapitulatie van het voorbije uurtje versterkt de impact van je lesgeven significant. Google Forms is in mijn ogen een ideale partner om van je check out een van de hoogtepunten van je les te maken.

TOOLS EN WERKMETHODE

Een Google Formulier aanmaken doe je via je Google Drive. Heb je nog geen toegang tot Google Drive, maak dan eerst een e-mailadres aan bij Google. Iedereen die een Gmail-adres heeft, kan Google Drive en dus Google Forms gebruiken.

Je kunt elk nieuw formulier een titel geven en er een aantal vragen instoppen. Je hebt de keuze uit meerkeuzevragen (met één of met meerdere correcte antwoorden), open vragen (met een antwoord van een enkel woord tot meerdere zinnen) en schaalvragen (mening geven op een schaal van 1 tot 5).

Is je formulier klaar, dan kun je nog enkele opties aanduiden, zoals het tekstje dat deelnemers te zien krijgen wanneer ze het formulier hebben ingevuld. Je kunt ook een link meesturen waar deelnemers de formulierresultaten kunnen bekijken. Het is ook mogelijk om respondenten toe te staan hun antwoorden na het invullen nog bij te werken.

Het handige aan deze formulieren is dat ze een heel toegankelijke introductie kunnen zijn tot een lesonderwerp. Met een Google Form kun je leerlingen individueel of in kleine groepjes meteen betrekken bij het lesonderwerp. Experimenteer ook eens met het invoegen van foto's en video's in je formulieren.

Een Google Formulier is zoals gezegd ook ideaal om op het einde van de les nuttige informatie van je studenten te verzamelen. Je kunt een formulier gebruiken als een soort testje om te kijken wat studenten onthouden hebben van de geziene leerstof, maar je kunt hen ook om persoonlijke feedback vragen. Boeit het lesonderwerp hen? Ligt het lestempo te hoog of te laag? Hebben ze zelf misschien nog leuke ideeën in verband met het onderwerp?

Door regelmatig te informeren naar wat studenten zelf van de lessen en de thema's vinden, toon je dat je tijd investeert in hen en dat hun mening van belang is. Een Google Formulier creëert ook een veilige omgeving waar studenten hun feedback over de lessen en hun eigen leren kwijt kunnen.

WAT JIJ NODIG HEBT

Om een formulier aan te maken heb je een account (e-mailadres) bij Google nodig. Je vindt de optie om formulieren aan te maken in je Google Drive.

WAT JE LEERLINGEN NODIG HEBBEN

Je leerlingen hebben niets nodig (behalve dan een computer/tablet/smartphone) om het formulier in te vullen. Een account is niet nodig.

Creatief samenvatten met Storify

TO THE POINT

Verrijk samenvattingen met content uit andere sociale media zoals Twitter, Facebook en Youtube.

* Tool: Storify.

OPZET

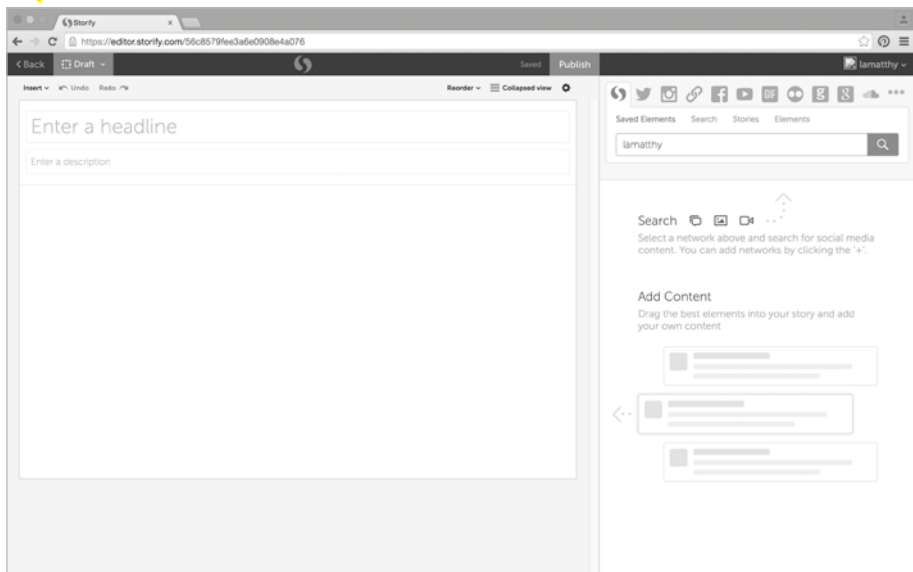
Een samenvatting is een essentieel onderdeel van vele opleidingen. In tegenstelling tot wat vele leerlingen denken, is het een vaardigheid die op de werkvloer verrassend vaak van pas komt. Geen enkele werkgever leest graag rapporten of verslagen van enkele tientallen pagina's. Bovendien ligt goed kunnen samenvatten ook aan de basis voor het notuleren van vergaderingen en conferenties.

De tijd dat een samenvatting een gortdroge, handgeschreven tekst was, is gelukkig voorbij. Vandaag de dag kun je samenvattingen gemakkelijk verrijken met extra content. Schrijven je leerlingen iets over de actualiteit? Dan zijn enkele tweets van gerenommeerde personen haast onmisbaar geworden. En waarom stop je in je samenvatting geen korte video die je woorden kracht bijzet?

TOOLS EN WERKMETHODE

Er zwerft vandaag zoveel nuttige informatie op het internet en op sociale media. De Belg Xavier Damman vroeg zich af of het geen meerwaarde zou zijn om uit al die verschillende bronnen de meest relevante te selecteren en samen te voegen tot een verhaal. Met die uitdaging ging hij aan de slag. Niet veel later was **Storify** geboren.

Storify helpt je om content uit de verschillende sociale media van het internet te halen en samen te voegen tot een *story*, een verhaal. Het werkt heel eenvoudig en intuïtief en ik moet de eerste leerling nog tegenkomen die het niet prettig werken vindt.

Concreet krijg je van Storify een wit canvas, een beetje vergelijkbaar met een blanco Word-document. In de rechterkolom kun je vervolgens het medium zoeken waar je materiaal wilt halen. Zo kun je video's zoeken in Youtube, muziek in SoundCloud, foto's in Flickr, tweets in Twitter en posts in Facebook. Je tikt gewoon een trefwoord en Storify geeft je meteen de meest relevante berichten uit dat bepaald medium. Heb je een video, foto of tweet gevonden die je interessant lijkt, dan kun je die met een simpele klik naar je witte canvas slepen.

Als leerkracht wil je uiteraard wel wat meer van je leerlingen zien dan enkel knip- en plakwerk van video's en foto's. Geen nood, in een Storify-document kun je op elke plaats tekst invoegen tussen de foto's, video's of tweets die je hebt geselecteerd. Op die manier krijg je dus een samenvatting die verrijkt en onderbouwd is met relevante content van over het hele internet. Is het verhaal klaar, dan kunnen leerlingen het ook nog presenteren of bijvoorbeeld integraal op een klasblog plakken.

WAT JIJ NODIG HEBT

Wil je zelf een *story* maken, dan zul je een account moeten aanmaken. Heb je al een Facebook- of Twitteraccount, dan kun je inloggen op Storify met letterlijk een druk op de knop. Wil je bestaande verhalen van andere gebruikers opzoeken en bekijken, dan heb je geen account nodig. Daarvoor surf je gewoon naar www.storify.com en gebruik je de zoekfunctie.

WAT JE LEERLINGEN NODIG HEBBEN

Voor jouw leerlingen geldt hetzelfde. Om een samenvatting in Storify te kunnen maken zullen ze eerst een account moeten aanmaken.

